

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE.

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni;
za četrto leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 216.

V Ljubljani, 10. oktobra 1904.

Poštno-hran. št. 864.846

ZADRUGA

**Zadrugam v krajih, ki so
trpeli vsled suše itd.**

V zadnji številki poročali smo, da se je izvolil na Dunaju stalen odbor za akcijo, ki naj pomaga v bedi, nastali vsled letošnje hude suše.

V tem poročilu smo pozivali vse naše zadruge, naj nam v najkrajšem času poročajo jako natančno, je li v okolišu zadruge letošnja suša škodila, kje, koliko, na čem? Navedejo se lahko tudi druge ujme.

Rekli smo, da so ta poročila za zadruge hvaležna a stroga dolžnost, koji se nikakor ne smejo odtegniti.

Dozdaj se je šele malo zadrug za to svojo dolžnost zmenilo, kar si moremo le tako tolmačiti, da

imajo oni, ki so z naših pokrajin poročali, da pri nas suša nič ni škodila, prav — toraj, da Kranjska — in tudi Štajarska, Goriška — ne rabijo nobene podpore, — ker si vendar ne moremo misliti, da nam zadruge radi neodpušljive malomarnosti ne poročajo.

Ponavljamo še enkrat svoj nujni poziv — in prosimo, da se nam pošljejo poročila v najkrajšem času.

Z ozirom na krmo naj se v poročilih navede, koliko krme bi se rabilo v okolišu zadruge in kakšne — potem — v krajih, kjer ni pomanjkanja krme — koliko in kakšna krmila bi se dobila; ker se hoče preprečiti, da bi se v krajih, kjer je ali še bo pomanjkanje krme, morala prodajati ži-

vina pod nič, bi se tudi skrbelo, da bi se s takih krajev prodala živina kmetovalcem v kraje, kjer ni pomanjkanja krme — na kar se naj v poročilih ozira.

Zadnjič smo tudi poročali, da se je zaprosilo pri vladi, da izplača za hipne potrebe na račun skupne državne podpore primeren znesek.

Tej prošnji se je ugodilo in je vlada dala c. kr. poljedelskemu ministerstvu znesek K 500.000 — v to svrhu na razpolago — in nadaljni znesek do 1¹/₂ milijona kron namerava vlada vstavnim potom dodati.

Vlada je storila, oziroma hoče storiti v tej zadevi sledeče korake:

Izdala je prepoved, vsled koje

Podlistek.

Kmet in meščan.

Rekel kmetu je meščan:

„Srečen, krasen je tvoj stan;
zrak je vder, svež, zdravilen,
polje, vrt da sad obilen,
do sosedovih ozar
neoméjen si vladar.“

Rekel je meščanu kmet:

„Pridi enkrat žito žet
v solncu malega srpana!

In vladarska slava dana
bodi ti, ko zagrozi
kmetu regiment skrbi!

Pridi srkat prosti zrak,
kadar se vjezi oblak,
bodi takrat dobre volje,
kadar toča gre čez polje
brez srca razsajajoča,
zadnji klas ukončujoča!

Smej se, če pogine vol,
če drobiža ni za sol,
če plačuješ trde davke,

če te mozgajo pijavke,
če zapoje sred vasi
boben tužno pesem ti!“

Čul besede je meščan,
šel zamišljen čez ravan:

„Žito iz potu rojeno
in s solzami oplojeno,
razorana plan s skrbmi —
kmeta blagrovati ni.“

Štefan Golob.

se ne smejo izvažati krmila — in ta prepoved ostane toliko časa v veljavi, dokler ne bo pomanjkanje krme minilo; tarifi za prevažanje krmil so znižani; in vrh tega še da materijelno pomoč z državne blagajne — kar svedoči gori omenjeni znesek.

Denar se bo sledeče porabil: posredovalo se bo nakupovanje krmil oziroma se bodo krmila direktno nakupila in oddala na potrebne kmetovalce, ter se bo v potrebi tudi tovarnina plačala.

Nakup krmil se bo kmetovalcem omogočil s cenanim ali celo brezobrestnim kreditom.

In za izpeljavo vsega tega dela je določeno zadružništvo.

O podrobnem načinu, kako se bo delo izpeljalo, vršilo se bo v kratkem v poljedelskem ministerstvu posvetovanje, h kojemu bodo poklicani člani stalnega odbora.

In predno se bo to posvetovanje vršilo, radi bi imeli vsa poročila.

Revizija „Zadružne zveze.“

Zadružna zveza je zadruga, toraj je tudi podvržena reviziji v smislu novega revizijskega zakona in se je prva revizija že vršila.

V času od 3. do vštetega 10. avgusta t. l. pregledala sta računski svetnik in podpredsednik „Splošne zveze“ na Dunaju, g. Faschingbauer in računski revident z Gradca g. Hudabiunigg vse naše poslovanje.

Radi različnih ovadb, ki so je naši dobri prijatelji kovali in vlagali, radi različnih napadov v listih — izvršila sta imenovana gospoda revizijo z vso strogostjo; pregledala sta vse knjige, vse listine, vse druge podatke, premotrila sta celi naš ustroj, vse panoge našega delovanja, način našega delovanja itd. ter sta sestavila o tej reviziji svoje poročilo, ki ne obsega nič manj kot 13 celih pol!

In to revizijsko poročilo bilo je na dnevnem redu zadnje predsedništvene seje „Splošne zveze“ na Dunaju dne 19. septembra 1904.

Revizijsko poročilo pravi, da je delovanje „Zadružne zveze“ sedaj uzorno, in odgovarja vsem zahtevam zadružništva.

Poročilo priznava, da ima „Zadružna zveza“ vse panoge poslovanja zelo ugledno urejene in je zmagala do sedaj uprav velikansko delo.

Njeni sedanji ustroj daje popolno jamstvo za nadaljno uspešno delo.

Pri seji, koji je prisostvoval tudi zastopnik c. kr. poljedelskega ministerstva se je izreklo „Zadružni zvezi“ in njenemu vodstvu priznanje, kar vsem svojim članicam poročamo.

Izid te revizije je narbolji odgovor na vse ovadbe in napade, ki nas niso in nas tudi ne smejo ovirati v našem delu v prid slovenskega zadružništva.

S zadružnega kongresa.

(Nadaljevanje.)

V podeljek t. j. 5. septembra 1904 — popoldne vdeležil se je del kongresarjev izleta v Széchenyibreg.

Pri tem izletu občudovala se je res lepa lega ogrske prestolnice, mesto je jako moderno, — a povsod se vidi, da se je šele v zadnjem času začelo modernizirati, a zdaj se to vrši z neko vidno nervozno naglostjo, ki jo povzročuje po javnosti in oblasti podpisano hrepenenje, da mora Budimpešta druga prestolna mesta — posebno pa Dunaj, — ne samo doseči temveč celo dalječ nadkrijiti.

Ob osmih zvečer zbrali smo se v najlepšem budimpeškem hotelu „Hungaria“, kjer je bil sprejemni večer.

Izborna ogrska kapljica, ciganska godba in pa mnoge prijazne pozdravne besede, govornje od ogrskih ministrov in drugih velikašev, velika družba sestavljena iz zastopnikov in seveda tudi lepih zastopnic različnih narodov, — vse to je lepšalo večer, ki je kaj hitro minil.

Drugi dan, torek, 6. septembra 1904 — bil je pa zopet dan dela, učenja.

Predpoldne ob 9. uri pričela je slavnostna otvoritvena skupščina, h kojej je prišel ogrski ministerski predsednik grof Tisca, justični minister dr. Plosc, za poljedelsko ministerstvo pl. Makfalvay, hrvaški ban grof Pejačević, bivši poljedelski minister dr. Darányi, župan dvorni svetnik Halmos, mnogo ogrskih magnatov in seveda kongresarji, med njimi jako mnogo duhovnikov.

V predsedništvu so bili: predsednik grof Károlyi, podpredsednik grof Mailáth, tajnik dr. Bernát in predsednik svetovne zveze Henry W. Wolf.

Predsednik pozdravlja naprej zbrane zadrugarje; na to smo poslušali njegov —

otvoritveni govor,

s kojega posnamemo sledeče:

Dandanes ni več potrebno zadržati z velikimi slavospevi pripočeti, ker so nam njih gospodarski, pa tudi družabni in humanitarni vspehi vsem znani.

V zapadni Evropi, kjer je zadružništvo že jako razvito, čuti se že blagodejni vpliv zadrug; kjer pa je demokratična doba šele pozno prišla in mora pri svojem razvoju velike težkoče premagati, kakor n. pr. v shodnji Evropi — (ali pa pri nas na Slovenskem) tam bodo uspehi zadružništva še mnogo večji, ker v takih deželah mora zadružništvo povspešiti zakasneli napredek.

Ne more se ugovarjati, da se zadružništvo povsod naglo udomači — in da tudi v takih krajih, ki so zaostali, uspešno deluje.

Povdarjati se pa mora, da zadružništvo ne nudi samo le gospodarskih koristi, ono zboljšuje tudi moralne in družabne razmere.

Prvo največje delo zadružništva pa je bilo povsod, da se je pričelo iztrebljati oderuštvo, ki je izsesovalo gospodarske moči.

Kdor se pri nas peča z združništvom, opazi gotovo dva činitelja; jeden od teh povspešuje razvoj zadružne ideje, drugi pa ga ovira.

Prvi činitelj je stremljenje izhodnjih narodov po združitvi; pri nas in naših sosednih narodih še se najde čut bratstva, pri nas še se šoli individualizma ni posrečilo, da bi pretrgala bratske vezi.

In to stremljenje po združenju, po edinosti, ki je neizcrpljiv vir narodne moči, olajšuje nam pri nas zadružno delo, seveda, če se ga znamo posluževati.

Drugi činitelj pa, ki pri nas zadržuje razvoj zadružne ideje, je ta, da še naše kmetško ljudstvo na gospodarskem polju ni zadosti podučeno in še ne pozna umetnosti samouprave.

Pri nas še manjka takozvani srednji stan, vsled tega so si voditelji ljudstva in ljudstvo družabno preoddaljeni ter ni med njimi pravega zaupanja, kar je za zadružništvo velika ovira. Če se kljub velikim težkočam zadružništvo le količkaj udomači, bo ravno to odpravilo to razmerje.

Ravno zadružništvo more nam ustvariti srednji stan.

V zadruzi zbirajo se le ljudje in ti izvolijo v odbor narbolje iz svoje srede in ti so poklicani voditelji ljudstva, — jaz bi je imenoval voditelje one kmečke demokracije, ki še je dandanes primankuje.

Zadružništvo mora napredovati, saj se mora uvideti, da zamore edino le zadružništvo čuvati koristi ljudstva in ga ščititi pred vsako zlorabo sploh, posebno pa še pred onim namenom našega modernega življenja, ki hoče, da naj, kakor nekdanj najmočnejši, sedaj gospoduje ljudstvu oni, ki je najbolj zvit.

Mogoče je, da še bomo dolgo čakali, a dočakati moramo, da se pridruži altruizmu tudi čut pravičnosti, ki spada k najlepšim človeškim čednostim in brez koje bi ostal slabotnej vedno slab ter bi

ne smel nikdar misliti na samoupravo in prostost.

Pri nas se najdejo skoraj v vsaki vasi ljudje, ki so zmožni, da vodijo zadrage. Pri nas se toraj lahko zadrage brez obotavljanja snujejo.

Želeti pa je, da se prenese zadružna ideja tudi v pokrajine, kjer ni takih sposobnih ljudij in tudi ne zadrug, ker ravno v takih krajih bi mogli biti gospodarski in moralni uspehi zadružništva mnogo večji.

In tu tiči velika naloga zadružnih zvez, ki naj v takih pokrajinah po svojih odposlancih izberejo kraje, kjer se naj zadrage ustanovijo — seveda pa mora zveza imeti dosti moči, ki bi voditelje in tudi člané takih zadrug v prvih letih podučevali.

Zadrage v taki krajih se ne smejo same sebi prepustiti — da, zadružna zveza bi jo naj le pod pogojem ustanovila, da se zadruga zaveže po določenih v pravilih, da bo prva leta v predsedništvu zadrage kak zaupnik zveze ali pa celo njen uradnik; in ta bi mogel voditi več sosednih zadrug.

Seveda se naj najprej ustanovi posojilnica, da se rešijo ljudje oderuških dolgov. Ker so taki oderuški dolgovi včasih tudi celo vknjiženi, mora dajati posojilnica tudi hipotekarna posojila.

In za posojilnico se naj ustanovi konzumna zadruga, to pa radi tega, ker ima navadno v vaški prodajalnici oderuštvo svoje najgorje gnjezdo in ker mora dobiti nesolidna trgovina konkurenco. Konzumne zadrage vzbujaajo v ljudstvu prepotrebni trgovinski čut.

Nazadne še pridejo produktivne in druge zadrage . . . in krona vsem je zadružna zveza.

Zadružništvo dela neko srednjo pot med kapitalizmom in socializmom — in po tej srednji poti, med absolutno prostostjo, ki jo zahteva kapitalizem — in med različnimi sponami, ki je kuje soci-

jalizem prostosti, nas vodi k napredku.

Zadružništvo je nasprotno pretirani sebičnosti kapitalizma, kakor tudi pretiranostim socializma, — ter oblažuje med obema nasprotstvom, koja bi sicer neovirana in prepuščena sama sebi, mogla škoditi bodočnosti demokracije.

Zadružništvo služi ideji konserviranja in ob enem napredku. Ono vzdržuje kmetovalca v posesti njegove njive, rokodelca v posesti njegovega orodja, in povspešuje tudi koristi delavcev, ker jim nudi velike gospodarske udobnosti — kratko rečeno, *zadružništvo čuva in krepi neodvisnost.*

Stremljenje po moči, ker bi sicer podlegli v velikem boju za obstanek, *povzročuje* povsod združenje onih, ki so si vsled enakih koristi najbližji.

Sedanja doba je doba združenja — in naj je oblika tega združenja še tako različna — podlaga združenja je povsod skupnost koristi.

Sanjamo o družabnem miru; narbolje jamstvo za tak družabni mir je ravnotežje moči med posameznimi družabnimi skupinami in kjer tega ravnotežja ni, zgine družabni mir, na njegovo mesto pa pride pravica močnejega — in s to grozno pravico pa doba „Vae victis!“

V človeškem srcu najde se pa neki blažji čut, ki je močnejši, ko prej škicirana družabna nevarnost — in ta čut se imenuje: Pravičnost.

In če se ta čut tudi tisočkrat tepta, v duši boljših plemenitih ljudij se bo zmirom našel in od tod mora priti, da nas vodi k pravici in družabnemu miru.

Radi tega pa morajo zadrage gojiti čut pravičnosti.

To so pota, po kojih hočemo zadrugarji hoditi.

Zadružništvo naj ne daje samo le materijelnih koristi, temveč tudi take, ki so še več vredne in so gospodarska in moralna vzgoja naroda.

In ko je bil ta otvoritveni govor končan — in vsestranski odobran — šumele so še nam dolgo po ušesih besede:

„Altruizem, demokracija, prostost, napredek, neodvisnost“ — in zdele so se nam glavni stebri lepe bodočnosti.

Druga točka dnevnega reda je bilo predavanje tajnika zveze švicarskih zadrug dr.-ja Janeza Müller.

Mlekarsko združništvo v Avstriji.

V našem cesarstvu se nahaja mlekarstvo na primeroma še jako nizki stopinji. Na Danskem, Švedskem, v severni Nemčiji in v Švici so si vedeli kmetje z mlekarstvom pridobiti stalen vir dohodkov in so prišli do blagostanja, zakaj bi tedaj pri nas ne priznavali mlekarstvu tiste pomembnosti, katero v resnici ima. Na Češkem je 17 združnih in 18 večjih zasebnih mlekarnic, na Danskem pride na isti prostor 440 mlekaren.

Lansko leto je poslala neka severnočeška mlekarna namestništvu vlogo s prošnjo, da naj preiščuje, je-li ne bi kazalo z ozirom na mnogo pokvarjanje mleka in masla, kakor tudi z ozirom na jetičnost krav prepovedati polagoma v mesta vsaki drugi uvoz mleka, razven iz mlekarnic.

Po obširnem utemeljevanji tega predloga povdarja mlekarna izrecno, da čaka mlekarstvo na Češkem še silno veliko dela in da je treba samo pametne spodbude za pospeševanje te doslej nerazumljene in premalo cenjene kmetijske stroke. V okraju Deutsch-Gabel n. pr. obstoje sedaj 4 združne mlekarnice ki so bile ustanovljene brez vsake podpore. Vse te mlekarnice prospevajo, če tudi ne leži v obližji nobeno večje mesto. Potem takem smemo sklepati, da bi se dalo po celi Češki napraviti 400 do 500 takih za-

družnih mlekaren. Poleg teh manjših mlekaren bi bilo lahko tudi še v večjih mestih precejšnje število večjih mlekaren.

Kar velja o Čehih, to ima veljavo tudi za vse ostale avstrijske dežele. Avstrijski mlekarski časopis je poročal lansko leto natančneje o stanju mlekarstva v posameznih avstrijskih deželah. Iz teh poročil posnamemo, da se je v naših planinskih deželah, kakor tudi na Češkem, Moravskem, Gorenjem in Dolenjem Avstrijskem storilo že marsikaj v prosep mlekarstva in da obstoji mnogo združnih mlekaren. Posebno v velikih mestih, kakor Dunaj, Brno, Gradec, Inomost, Celovec je preskrbovanje z mlekom organizovano na združni podlagi. Poleg tega je mnogo manjših mlekarnic za izdelovanje putra in sira. Vendar se pa z Dansko in drugimi omenjenimi deželami še od daleč ne moremo primerjati.

Vsled gorečega delovanja potovalnih učitetjev in drugih narodnih činiteljev, na Kranjskem v prvi vrsti duhovščine, so ljudje kmalu spoznali, kako važno da je skupno delo in združenje. Vsled propada žitnih in drugih cen deželnih pridelkov so jeli posestniki vpeljavati tudi razne stranske poljedelske stroke, med njimi v prvi vrsti mlekarstvo.

Mlekarsko združništvo nudi udeležencem sledeče koristi: 1.) Prihrani veliko dela, ker se mleko, mesto v posameznih gospodarstvih zase, za večjo število gospodarjev ob enem predela. 2.) Se dobi več blaga (putra, sira) in še veliko boljše kakovosti, ker imajo zadruge na razpolago primerne delavne prostore s potrebnimi tehnijskimi pripravami. 3.) Mleko se dražje unovči zato, ker se napravi iz njega večja množina enotnega blaga, ki si lahko pridobi na trgu svoj krog naročnikov in si ga tudi obdrži. 4.) Zadruga ima večji kredit in boljše razmere na zunaj. Vse mlekarstvo pridobi na ta način bolj solidno

podlago in spravi pridelovalca naravnost v zvezo s tržnimi cenami; nepotrebna prekupčija se izloči. 5.) Med posameznimi združniki se mora kmalu zbuditi blagodejno tekmovanje; udje se med seboj nadzirajo. Pri zadrugi mora biti vsakemu ležeče na tem, da se zboljša blago, ker se to tiče tudi njegove lastne mošnjice. Vsa živinoreja dobi racijonelno podlago.

Naloga združne organizacije mora biti, da se pridružijo tudi naše mlekarnice svetovni trgovini. V pristaniščih vzhodne Azije prihaja na trg puter iz Danskega, severne Nemčije, Francije, Kalifornije, Avstralije; danski in nemški puter sta najbolj priljubljena. Ravno tako močno je povpraševanje po kondenziranem mleku. Kako posnemamo iz konzulatskih poročil, bi bila vzhodna Azija dobra odjemalka za puter in kondenzirano mleko.

Na polju mlekarstva nas čaka še ogromno dela. Zato se ne dajmo nikomur motiti na polju napredka v tej stroki. Združna organizacija bo gotovo tudi v Avstriji pokazala svojo blagodarno moč.

Avstr. zadr. list.

Gozdarsko združništvo.

Združništvo se je v raznih kmetijskih panogah izkazalo kot tako koristno in je pokazalo tako očitne koristi, da bi se moralo ustanavljanje zadrug od vseh strani kar najbolj vneto podpirati.

V gozdarstvu imamo vresničnega še malo združniškega načela. V Avstriji o gozdarskih ali gozdskih zadrugah skoro še govoriti ne moremo. To bi se utegnilo morda marsikomu čudno zdeti pri okolnosti, da se važnost združnega sodelovanja manjših gozdnih posestnikov vsestranski priznava. Toda težave, ki se postavljajo združništvu ravno tukaj nasproti, niso majhne. Bolj nego kje drugodi se ustavlja ravno v tej stroki misli skupnosti ljubezen do starokopit-

nosti, nevošljivost nasproti sosedu. Na podlagi dosedanje pomanjkljive in nedostatne zakonodaje poskušati kaj s silo bi bilo nemogoče. Pa tudi samo na sebi je zelo zoprna reč, če je treba koga siliti k lastnemu dobičku. Zato je tukaj prva stvar, razširjati po možnosti izobrazbo, da se pridobi združni misli pristašev in pospešuje ustanavljanje prostovoljnih združenj.

Pomen gozda v gospodarstvu narave in človeka je treba kmečkemu ljudstvu jasno in umevno postaviti pred oči; ljudstvo mora priti do spoznanja, da gozd ni samo proizvajalec lesa za kurjavo in stavbe, da ne daje samo stelje in paše, ampak da v veliki meri upliva tudi na podnebne (klimatične) razmere, na ohranitev zemlje, kakor tudi na ohranitev vode v rekah in potokih in na rodovitnost zemljišč. Smisel za naravno lepoto, ljubezen do gozda, ki razveseljuje srce, je treba vzbujati v ljudstvu. Če pa pride enkrat do tega spoznanja v širših ljudskih slojih, potem ne bo več treba varstvenih postav, potem bo sleherni sam varoval svoj gozd in potem se bo tudi kmečki posestnik z veseljem oklenil z obema rokama samopomoči, ki mu jo ponuja združništvo.

Če tudi je gospodarjenje v zasebnih gozdovih omejeno z marsikako postavo in so marsikake naredbe izrecno odvisne od dovoljenja oblasti, vendar pa tu varstvo še daleko ne zadostuje, da bi prisililo vse gozdne posestnike k takemu gospodarjenju z gozdovi, ki bi bilo zanje koristno. Glavna naloga vlade pri državnem nadzorstvu gozdov je ta, da varuje delo preminolih in upanje bodočih rodov pred samovoljo sedaj živečega rodu. Les je tako neobhodno potreben, kakor malokatera surovina in nobena obrtna panoga ga ne more popolnoma pogrešati. Tam, kjer so razgozdili velike ploskve, cele pokrajine, težko občutijo pomanjkanje lesa. Dolgo časa je treba, predno je mogoče

drevo ali gozd gospodarski porabiti, kajti proizvodnja lesa ne leži samo v moči človekovi, zato je pred vsem treba časa. Žalostne posledice zanemarjenega gozdnega gospodarstva ali celo izsekavanja večjih ploskev se pa ne kažejo samo neposredno v obliki pomanjkanja lesa in iz tega izvirajoči draginji tega neobhodno potrebnega blaga, ampak tudi v izpremibi podnebja v neugodnem smislu, v usahnitvi mnogih studencev in v izvenredno hitro se menjajočem vodnem stanju tekočih voda v izsekanih pokrajinah. Iz tega sledi, da lep gozd pripomore tudi k rodovitnosti naših njiv in travnikov, zato je treba delati na to, da se gozdi ne le ohranijo, ampak da so tudi pravilno porazdeljeni. Gozdarjenje naših kmetov imenujejo mnogi slabo, dolžijo jih celo, da pustošijo gozde. Toda vselej to ne velja. Pri nas nabajamo še marsikak lep kmečki gozd, ki sicer ne nese ravno veliko, ker je način gospodarjenja v njem tak, da bi se dalo še marsikaj zboljšati. Na drugi strani pa zopet ne moremo zahtevati od kmeta, da bi redil svoj les popolnoma po vseh pravilih modernega gozdarstva; saj imamo celo veleposestnikov dovolj, ki tega ne delajo, ampak svojo gozdno glavnicco načenjajo in se ne morejo premagati, da bi živeli samo od obresti. Zelo želeli je, da se da našemu ljudstvu od časa do časa v roke poljuden pouk o pomenu, kakor tudi o najumnejšem oskrbovanju gozdov. Tako poučno knjižico je izdala pred kakim pol leta c. kr. kmetijska družba v Ljubljani, a tudi slavna Mohorjeva družba bi smela obrniti na ta predmet svojo pozornost.

O tem predmetu se nikoli ne more dovolj govoriti in pisati; čim več, toliko bolje. Majhna vodena kapljica izvotli trdo skalo, ne sicer s silo, pač pa z vednim padanjem skozi dolgo časa; tako se bo dalo tudi trdo in starokopitno kmečko ljudstvo omajati in pridobi

biti za gospodarske izpremembe edino le z neprestanim delom izomikavanja in izobrazbe.

Kmetijski pridelki in oskrba armade.

V tej zadevi prejeli smo od c. kr. deželne vlade v Ljubljani pod št. 18144 z dne 22. septembra 1904 sledeči dopis:

„C. in kr. vojno ministerstvo, ki je oskrbi armade po kmet. producentih jako naklonjeno, je glasom odloka c. kr. poljedelskega ministerstva z dne 11. septembra t. l. št. 11.065 za dobo 1904/05 v z odlokom z dne 13. aprila 1904 št. 900 izdanih direktivah spet priznalo nekatere olajšave, če ravno se bo cela zadeva oskrbovanja načelno še le rešila.

Na podlagi skušenj s nekaterimi kmet. korporacijami pa je c. in kr. vojno ministerstvo ob enem skrbelo, da se kolikor možno, preprečijo zlorabe, i. s. da se pravice producentov ne priznajo neopravičenim osebam in da producenti priznanih jim ugodnosti sami ne zlorabijo na ta način, da bi oddajali nakupljene — a ne lastne pridelke.

Tudi je c. in kr. vojno ministerstvo naprosilo c. kr. poljedelsko ministerstvo, naj to njega tozadevna prizadevanja podpira in posebno s primernimi odredbami vpliva, da se od v to poklicanih oblasti izdajajo o sposobnosti producentov itd. zanesljiva in istinita spričevala.

Priloženo dopošlja se čestiti „Združni zvezi“ prepis točke 3, b — omenjenih direktiv in se čestita Združna zveza nujno vabi, da v prid vspešne ureditve vprašanja o oskrbi armade v svojem delokrogu z vso energijo deluje na to, da se bodo izdajala pravilna spričevala in da se preprečijo vse zlorabe, ki bi mogle škoditi ugledu kmetijskih organizacij.“

Temu dopisu priloženi prepis se pa glasi:

„Izvleček iz ukaza c. in kr. vojnega ministerstva z dne 13. aprila 1904 odd. 12 št. 900.

Direktive za dobavo potrebščin v dobi 1904/1905. Točka 3, b). Načelo je, da se oddajajo lastni pridelki in se smejo mesto lastnih nakupljeni pridelki oddajati samo le izjemoma v takih slučajih, če je oddaja lastnih pridelkov vsled zunanjih za producenta nepremagljivih ovir nemogoča. Oddaja se ne sme prenesti (cedirati) na kakega podjetnika. Ta določila navedejo se v dobavnih pogodbah.

Producentom, ki oddajajo izven vis maior mesto lastnih nakupljene pridelke — torej s same dobičkarije, — se bodo v bodoče dobave izven konkurence deloma ali celo odtegnile.

Ponudbam priložiti je spričevala, s kojih mora biti razvidna množina lastnih pridelkov in tudi velikost polja, na kojem so dotični sadeži zrastle, — nadalje, ali je ponudnik lastnik ali najemnik polja, s kojega se ponujajo pridelki, ali je sam ali po lastnih organih obdeluje, — in tudi, če ponudnik ob enem s pridelki kupčuje in mu je kmetijstvo le postranska stvar. Spričevala izdajajo — do preklica — kmetijska društva svojim članom, kmetovalcem pa, ki niso član kakega kmetijskega društva, okrajna glavarstva. Ponudbam občin, kmetijskih društev in zadrug ni treba priložiti spričeval.“

Za danes prinašamo samo to in ne razpravljamo o zadevi.

Ko pa bode zadeva dobave za armado v ministerstvu popolnoma rešena, se bomo s stvarjo teme-

ljito pečali, ker je v okolišu zveze jako mnogo vojaštva — pa tudi precej takih kmetovalcev, ki bi mogli pridelke oddajati.

Revizijsko poročilo.

Revizija izvršila se je pri sledečih zadrugah:

18. Sv. Jakob ob S., hranilnica in posojilnica.
19. Dragomlje, mlekarska zadruga.
20. Luče, kmečko konsumno društvo.
21. Ljubno, hranilnica in posojilnica.
22. Rova, mlekarska zadruga.
23. Rova, hranilnica in posojilnica.
24. Tunice, hranilnica in posojilnica.
25. Kamnik, I. okrajna hranilnica in posojilnica.
26. Gojzd, hranilnica in posojilnica.
27. Zg. Tuhinj, hranilnica in posojilnica.

Denarni promet.

Na tekoči račun so nam vposlale sledeče zadruge:

Domžale, h. i. p.	(25. 9.)	K	4000.—
B. Bistrica, „ „ „	„ „ „	„	1300.—
Črni vrh, „ „ „	„ „ „	„	1000.—
Draga, „ „ „	„ „ „	„	800.—
Kamn. I. o., „ „ „	(26. 9.)	„	8000.—
Laško, „ „ „	(27. 9.)	„	400.—
Vipava, „ „ „	„ „ „	„	3000.—
Sv. Ema km. dr.	„ „ „	„	100.—
Mokronog, okr. lp.	„ „ „	„	2000.—
Jesenice, h. i. p.	„ „ „	„	1000.—
Škočian, „ „ „	„ „ „	„	1500.—
Rečica lj., „ „ „	„ „ „	„	4000.—

Rob, h. i. p.	(29. 9.)	K	1000.—
Rova, „ „ „	„ „ „	„	2500.—
Smlednik, „ „ „	„ „ „	„	276.—
Sevnica, „ „ „	(30. 9.)	„	10000.—
Češnjica, „ „ „	„ „ „	„	1500.—
Krka, „ „ „	„ „ „	„	350.—
P. Gradec, „ „ „	„ „ „	„	200.—
Čatež, „ „ „	„ „ „	„	300.—
S. Križ p. L., „ „ „	(1. 10.)	„	400.—
Št. Jak. o. S., „ „ „	„ „ „	„	1500.—
Ribnica, „ „ „	„ „ „	„	5000.—
Lesk. p. K., „ „ „	„ „ „	„	2000.—
Vrhnika, „ „ „	„ „ „	„	3000.—
Konjice, km. dr.	(2. 10.)	„	100.—
Rova, h. i. p.	„ „ „	„	2000.—
Staraloka, „ „ „	„ „ „	„	5000.—
B. Bistrica, „ „ „	„ „ „	„	1927.—
Ribnica, „ „ „	„ „ „	„	3000.—
B. Bistrica, „ „ „	(3. 10.)	„	6060.96
Toplice, „ „ „	„ „ „	„	400.—
Jesenice, „ „ „	„ „ „	„	1500.—
Šturije, „ „ „	„ „ „	„	600.—
Kamn. I. o., „ „ „	„ „ „	„	8000.—
Rečica lj., „ „ „	„ „ „	„	9000.—
Črni vrh, „ „ „	„ „ „	„	1000.—
Leskovica p. Go-	„ „ „	„	„
renjav., h. i. p.	(4. 10.)	„	1000.—
Št. Jur. o. j. ž., „ „ „	„ „ „	„	3000.—
Laško, „ „ „	„ „ „	„	2000.—
Žužemb., „ „ „	„ „ „	„	1850.—
Sv. Lenart, „ „ „	(5. 10.)	„	5000.—
Jesenice, „ „ „	„ „ „	„	1000.—
Rova, „ „ „	„ „ „	„	500.—
Šmarje, „ „ „	„ „ „	„	1000.—
Vrhnika, „ „ „	„ „ „	„	2000.—
D. M. v P., „ „ „	(6. 10.)	„	270.—
Srednjava, „ „ „	„ „ „	„	10000.—
Sv. Jak. o. S., „ „ „	„ „ „	„	12000.—
Krka, „ „ „	„ „ „	„	1300.—
Senožeče, „ „ „	„ „ „	„	800.—
Rovte, „ „ „	(7. 10.)	„	575.28
Kamn. I. o., „ „ „	(8. 10.)	„	4000.—
Horjul, „ „ „	„ „ „	„	1000.—
Zagradec, „ „ „	„ „ „	„	2000.—
Št. Jur. o. j. ž., „ „ „	„ „ „	„	1000.—
Sorica, „ „ „	„ „ „	„	750.—
B. Bistrica, „ „ „	„ „ „	„	7260.—
Srednjava, „ „ „	„ „ „	„	1400.—
Šmartno, „ „ „	(9. 10.)	„	2000.—
Žužemb., „ „ „	„ „ „	„	5000.—
Zagradec, „ „ „	„ „ „	„	2000.—
Rob, „ „ „	„ „ „	„	3000.—

P R E G L E D

poslovanja hranilnic in posojilnic na podlagi vposlanih mesečnih izkazov za mesec avgust 1904.

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Baderna	2083	22	1254	19	3337	41	200	—	100	—	794	97	200	—	76
Beram ?															
Blagovica	2366	61	3232	20	5598	81	2161	—	210	—	1020	—	—	—	147
Bled za blejski kot	16590	31	15661	96	32252	27	10732	70	210	—	3400	—	3010	—	109
Bloke	22211	09	10991	12	33202	21	11765	44	5630	32	4220	—	240	—	301
Boh. Bistrica	24706	45	20282	26	44988	71	24273	50	1334	—	2400	—	150	—	42
Borovnica	11581	37	10270	07	21851	44	5668	64	1701	79	500	—	674	—	244
Buzet	15751	44	14969	75	30721	19	6776	—	7127	20	6633	75	2412	20	+6
Cerklje	13383	23	12097	12	25480	35	2678	—	1230	—	1180	—	5367	72	208
Cerknica	41134	18	28927	72	70061	70	29171	12	10521	55	1200	—	2460	—	521
Cerkno	35325	39	32416	96	67742	35	26724	40	23745	13	7663	—	3659	69	?
Col	2053	33	2758	10	4811	43	278	—	50	—	2380	—	—	—	21
Češnjica	3655	48	5991	99	9647	47	1832	—	1503	55	2540	—	800	—	150
Čatež	6075	18	6628	23	12703	41	5948	—	2000	—	1720	—	3	58	51
Črni vrh	6443	84	3631	90	7263	80	3938	79	1439	10	180	—	410	—	171
D. M. v Polju	1378	43	1300	—	2678	43	1330	—	—	—	—	—	—	—	18
Dobrepolje	30548	70	30474	76	61023	46	15264	09	11378	71	8773	55	10800	—	+6
Dubrovnik	16859	66	16479	—	33338	66	1110	—	46	—	12491	—	6401	—	?
Dobrunje ?															
Domžale	7183	27	5375	15	12558	42	5950	80	302	31	3060	—	960	—	178
Draga	3030	65	2856	30	5886	95	1400	—	1298	24	300	—	314	18	16
Frankolovo	5457	09	5132	15	10589	24	1381	—	1337	30	642	—	289	14	152
Fara pri Kostelu	3626	—	3553	—	7179	—	3570	—	—	—	3550	—	—	—	+4
Gojzd	328	—	128	74	456	74	328	—	124	90	—	—	—	—	42
Gore	947	29	406	75	1354	04	200	—	18	—	380	—	—	—	65
Gorica cent. pos.	160304	51	169192	25	329496	76	67729	70	18966	98	23757	26	5432	70	842
Gorje	10144	03	12213	46	22357	49	8599	12	5171	42	2023	07	930	—	296
Horjul	5863	69	5849	39	11713	08	2398	92	1177	38	760	75	2289	39	298
Hrenovice ?															
Idrija ?															
Ig	8047	43	7809	81	15857	24	2088	80	3149	93	3100	—	—	—	182
Izlake	2798	89	6278	71	9077	60	1434	—	1860	51	2400	—	1110	—	191
Jesenice	14089	10	12972	27	27061	37	9435	—	4082	40	340	—	4530	—	+2
Kamnik	27261	11	22925	50	50186	61	12025	—	16028	30	6949	30	7448	46	744
Kanal	9031	28	5872	38	14903	66	7402	38	415	43	338	—	876	—	+2
Kandija	28659	73	38474	29	67134	01	23719	44	14247	44	10930	—	995	82	1040
Kazaze ?															
Knežak	9408	69	6567	86	15976	55	5570	—	200	—	4840	—	400	—	91
Košana	11230	37	5086	50	16316	87	5885	—	685	—	4390	—	5130	—	376
Kranjska gora	5271	96	7366	27	12638	26	4006	12	2519	91	4315	—	233	69	269
Križevci ?															
Krka	4499	14	8800	40	13299	64	4484	—	100	—	400	—	—	—	24
Laško	4231	26	4054	13	8285	39	3653	—	1992	45	1028	—	292	—	316
Leskovec	12008	74	11848	34	23852	08	11360	—	7632	98	5177	—	3761	12	232
Leskovača	2249	—	2454	80	4703	80	1319	—	994	70	60	—	770	—	79
Ljubljana — ljud. posoj.	2732056	55	2713892	11	5445948	66	224740	38	445011	10	498614	66	94516	46	1691
„ — Vzaj. podp. dr.	195129	09	163409	90	358538	99	66611	—	55426	06	28875	—	6065	—	?
Ljubno ?															
Loški potok na Taboru	12428	30	11151	17	23579	47	5320	—	—	—	9140	—	700	—	70
Marenberg	1987	97	1771	66	3759	63	240	42	383	31	310	—	760	—	330
Medulin	2738	81	2585	73	5324	54	2238	—	1014	49	1320	—	343	47	298
Mengeš	10611	66	5572	47	16184	13	6537	—	3044	82	2440	—	800	—	405
Metlika	31780	04	33607	01	65387	05	19671	80	15120	39	14974	46	5095	—	9
Mokronog	2995	58	3834	17	6829	75	2664	—	3248	—	520	—	20	—	219
Mošnje	2037	92	1684	36	3722	28	172	—	390	—	250	—	1300	74	123
Naklo	918	55	323	46	1242	01	296	—	260	—	60	—	—	—	47
Oprtalj ?															
Pišece	4223	41	7743	16	11966	57	3000	—	5663	70	1850	—	1002	—	+2
Planina	5312	93	4173	48	10086	41	2628	—	3250	—	520	—	100	—	108
Polhov-Gradec	3485	—	3545	—	7030	—	2805	—	767	80	—	—	630	—	144
Poljane	16668	13	16847	49	33515	62	8213	—	5830	50	3200	—	4100	—	404
Preddvor	870	—	939	—	1809	—	860	—	20	—	100	—	—	—	34
Pulj	57768	45	63484	81	121253	26	40145	85	31850	45	20937	57	5922	54	+15
Preska	3732	—	4620	—	8352	—	3702	—	520	—	2400	—	—	—	36
Radeče	15156	13	14899	03	30055	16	5678	—	5208	38	9380	28	6124	45	454

I m e	Prejemki		Izdatki		Denarni promet		Hranilne vloge				Posojila				Število članov
							vloženo		vzdignjeno		dano		vrnjeno		
	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	K	v	
Rab	64883	90	53198	71	118082	61	53267	63	1841	32	50476	88	9851	21	319
Rečica	15364	39	14620	08	29984	47	14154	—	3495	28	—	—	450	—	413
Renče ?															
Ribnica	36863	82	33723	42	70587	24	18514	70	7372	30	26255	10	1170	—	295
Ricmanje ?															
Rob	13991	31	14059	64	28050	95	2984	52	1368	65	12660	—	20	—	183
Rogoznica	27833	04	27747	48	55580	52	9896	54	784	81	18434	50	879	50	106
Rova	2587	32	2786	89	5374	21	1812	—	1080	—	700	—	600	—	227
Rovte	5042	77	4109	13	9151	90	3582	—	1155	19	547	72	120	—	186
Selce	9568	10	8322	71	17890	81	7646	87	5821	91	900	—	616	—	301
Semič	7632	06	9451	40	17183	46	3845	—	5566	—	3700	—	240	—	255
Senožeče	3596	93	3304	16	6901	09	1570	—	—	—	500	—	560	—	292
Sevnica	17093	15	28090	75	45183	90	12818	—	1856	90	10640	—	2045	—	1793
Sinčavas ?															
Smlednik	1938	13	2086	62	4024	75	1923	76	40	—	120	—	—	—	33
Sorica	3732	—	3750	—	7482	—	3732	—	—	—	—	—	—	—	30
Srednjasvas	8539	32	10264	75	18804	07	4679	—	7133	35	3100	—	2110	—	373
Staraloka	8124	93	9409	24	17534	17	5682	12	2963	59	420	—	2060	—	220
Stari grad	91471	35	84786	83	176258	18	88434	—	3710	01	2944	—	137	—	+6
Stari trg	21625	35	14507	80	36133	15	13746	—	6344	86	4030	—	6320	—	545
Struge	5795	67	5427	81	11223	48	2320	—	2809	39	400	—	—	—	44
Sv. Ema ?															
Sv. Jakob ob Savi	4710	53	3838	71	8549	24	1881	—	1752	76	—	—	105	—	136
Sv. Križ p. Kostanjevici	13404	13	10144	57	23548	70	10876	—	2510	—	7612	—	1617	89	9
Sv. Križ pri Litiji	5105	20	5088	88	10194	08	1350	—	1151	93	3013	—	3469	80	343
Sv. Jurij ob j. ž.	8618	28	9155	80	17774	08	7878	30	2791	—	440	—	407	—	200
Sv. Jurij pod Kumom	909	14	680	—	1589	—	852	—	—	—	680	—	—	—	24
Sv. Jurij pri Kranju	10610	75	9767	94	20378	69	5816	—	6501	26	1130	—	700	—	252
Sv. Kunigunda	4753	03	3904	13	8657	16	1630	—	2551	93	1350	—	278	80	82
Lenart ?															
Šebrelje	3981	60	3004	52	6986	12	2848	—	1033	70	820	—	598	—	101
Škocijan	94023	48	95970	01	189993	49	7764	—	7709	53	2980	—	230	—	602
Škofjaloka	14817	73	2400	86	27218	59	8339	—	3836	55	920	—	—	—	42
Šmarije	3615	54	4987	94	8603	48	3128	—	3918	11	1000	—	200	—	204
Šmartno pri Litiji	3758	26	2905	14	6663	40	3181	87	694	52	1200	—	300	—	189
Šturije	3554	14	3681	22	7235	36	2447	79	806	40	1640	—	407	—	?
Št. Ilj pod Tur.	5689	02	5704	99	11394	01	2581	—	1493	87	4144	—	788	50	150
Št. Janž	3847	30	3365	60	7212	90	1468	—	1359	73	370	—	880	—	156
Št. Jernej	20252	27	17829	23	38081	50	13163	—	3391	89	6470	—	1774	—	538
Št. Peter	21595	98	22371	73	43967	71	4689	—	18409	73	3460	—	1351	—	400
Št. Rupert	1421	79	1578	31	3000	10	100	—	880	—	660	—	680	—	200
Št. Vid pri Zatičini	12371	38	12898	80	25270	18	10868	—	—	—	1560	—	—	—	396
Tinjan	1158	84	1158	08	2316	92	10	—	729	64	412	—	804	55	241
Tomaj	3153	33	3161	31	6314	64	2044	76	600	—	332	—	900	—	385
Tomišelj	9330	53	8786	—	18116	53	2489	—	5430	—	3356	—	620	—	315
Toplice	2018	01	1780	—	3798	01	1478	—	300	—	880	—	—	—	+4
Trebelno	6810	72	3488	32	10299	04	2809	84	1293	46	220	—	100	—	175
Trnovo ?															
Tržič	7665	36	6388	51	14053	87	2155	33	911	56	1460	—	433	—	140
Tržišče ?															
Tunice	2396	51	1011	50	3408	01	840	—	849	50	150	—	220	—	43
Velike Lašče	9172	63	8049	36	17221	99	5884	40	1873	95	2860	—	400	—	88
Vipava	34549	10	37714	80	72263	90	10151	80	16636	78	17537	—	6916	40	1134
Višnjagora	16259	—	15577	56	31836	56	8866	—	5310	06	6000	—	489	25	366
Vojsko	97	48	428	99	528	99	97	—	285	42	140	—	—	—	28
Vrhnika	62665	61	65349	79	128015	40	16087	—	9173	80	300	—	1406	25	283
Zagradec	7081	—	7478	22	14559	22	6968	—	1126	65	2840	—	—	—	113
Zatičina	2710	16	1678	84	4389	—	1900	—	1790	99	—	—	800	—	68
Zg. Besnica	635	97	1079	20	1715	17	218	26	1042	72	—	—	—	—	49
Zg. Tuhinj	6690	53	6571	95	13262	48	1898	—	4271	21	2240	—	2720	—	165
Žiri	10047	21	3553	47	13600	68	9250	—	1513	35	2040	—	350	—	257
Župa Raščane	557	29	549	62	1106	91	1070	64	—	—	—	—	—	—	82
Žužemberk	15377	24	15839	07	31216	31	13004	49	6671	15	2820	—	291	23	270

KMETIJSKO BERILO.

Živinoreja.

Več volov.

Kakor kažejo živinske štetve se rabi pri nas še vedno premalo volov. Vol služi v korist vsem stanovom. Črevljarju daje usnje za črevlje in drugo obutev; mizarju klej za limanje miz in stolov; kuharici sočnati biftek; trgovcu posušeno meso; gospej gumbe in glavnik. Najbolj pa rabi vole kmet, kateremu pa služijo za vožnjo. Seveda ni vsak vol enako sposoben za to. V obče prav dobri za vožnjo so naši domači sivi voli, izvrstni tudi rumeni simodolski in rudeči pingavski voli in če tudi sta si rumena in rudeča barva sicer radi v lasih, pred plugom, najzlahotnejšim orodjem na svetu se prenašata prav miroljubno.

Škoda, da še ni prišla večina naših posestnikov do spoznanja, da je treba vsa vožna dela opraviti z voli in da je konj na mestu samo tedaj, kadar volovsko delo ni mogoče ali pa bi bilo predrago. Vzdrževanje konja je skoro še enkrat dražje nego vzdrževanje vola, založna glavica (riziko) in slednjič pa tudi vnovčenje vola v razmerji s konjem je mnogo bolje rentabilno. Vol opravi tri četrte tega kar konj — po ravnih potih in v ravni smeri. V hrib stopa vol primeroma lažje od konja in opravi skoro ravno toliko. Le pri krožnem gibanju na okoli je delo volovsko najslabše vsled njegove neokretnosti in zato vol ne spada v gepelj.

Poprečno opravijo 3 voli toliko kot 2 konja in v krajih, kjer vožna živina prestopi mnogo časa v hlevu brez dela, je volovsko delo vedno cenejše od konjskega, ker poplačajo voli svoje krmljenje s prirastkom mesa. Na majhnih zaokroženih posestvih se zato vol vedno bolje splača nego konj, seveda je treba tudi vola dobro glešati. Vol se nikdar ne sme

prezgodaj vpregati, začeti se sme še le v drugi polovici 3. leta, od 4. do 8. leta je vol najmočnejši. Na zelo kamenitih potih je vol malo vreden, ravno tako ne prenaša ne velikega mraza, ne vročine; njegova hoja mora ostati vedno korak, vsaka hitrejša hoja zahteva od vola veliko moči in je zguba za nas; nazaj se pomika vol težje od konja; Delavni čas je za vole drugi, kakor pri konjih. Dočim delajo konji dopoldne od 6. do 11. ure, popoldne od 1. do 6. ure, morajo delati voli dopoldne od 5. do 10. ure in popoldne od 3. do 8. ure, seveda če dolgost dneva to dopušča. Vol potrebuje za prebavo krme več časa, nego ga preteče od 11. do 1.

Vol je bolj lena žival, to prihaja od krme v koji je bolj malo beljakovin in več škroba. Konj, krmljen z ovsem, je drugačnega, živahnega temperamenta nego konj, ki se krmi s samo slamo in senom: tudi osel vzhodnih dežel, ki dobi ječmena v zobanje, je čilejši, delavnejši od naših bornih oslov; krompir, pesa itd. dajo le malo moči za vožnjo, zato mora dobiti delavni vol bolj beljakovinate krme, stročnic, boba, grašice, zrnja, da postanejo njegove mišice debele in močne. Mej suho klajo da največ moči suha detelja in mej slamami ovsena in grahova slama. Grašična slama je težko prebavljiva in rada maši. Vedno pa bi morala biti krma tako uravnana, da bi dobil vol na vsak stari stot žive teže 12 lotov beljakovin, 1 in pol funta škroba in 2 in pol lota tolšče, poleg tega naj dobi vsaki vol pri teži 10 starih centov še 2 in pol lota soli.

Gospodar naj skrbi tudi za orodje. Volu daj jarem na čelo in nikamor drugam. Navadna vprega, jarem na tilniku je prava muka za volovsko živino. Slabe ceste stanejo mnogo krme, treba je po-

krmiti veliko stotov sena, da se da vprežni živini potrebne moči za premaganje vseh napotij, ki ovirajo vozove. Dobra pota prihranijo na tisoče stotov krme. Deset stotov težak voz z 12 in pol funti drgnenjem v oseh potrebujemo na veliki cesti 30 funtov moči, da se spravi naprej, na navadni cesti 106 funtov in na rahli peščeni cesti celih 204 funtov vozne sile. Kakšen kapital krme se izgublja tu leto za letom!

In še več: silno veliko posestnikov je, ki imajo trikotne, špičaste, klobasasto zavite njive in pri obdelovanju teh se zgubi neizmerno veliko časa in sile; pravokotne njive, 50, 100krat daljše kot dolge so najboljše. Velik napredek za poljedelstvo bi bil, ako bi se sedanje neugodne oblike polja spremenile v ugodne. V občinah z močno razkosanimi najdemo 3—5krat več vozne živine kot na ravno tako velikih a zaokroženih posestvih. Kolikšno število vozne živine vendar redimo čisto brez potrebe po hlevih! Koliko krme se potraja za proizvajanje takih brezdelnih vprežnih moči! Velika posestva imajo zato primeroma dosti manj vprežne živine kot mala.

Ako računamo vzdrževanje par konj brez hlapcev na leto po 800 kron, par vprežnih volov pa 480 kron in gospodar rabi raje 2 para konj, tedaj znašajo troški za nju 1600 kron, tedaj dvakrat po 320 kron več nego bi bilo v resnici potreba.

O naši živinoreji.

(Vzorec za predavanja v naših društvih po deželi — Franč. Pengov.)

(Nadaljevanje.)

Kdor hoče izrežati z uspehom živino, ta naj pazi na zakone podedovanja in naj pač ne zamudi telet obilno, a primerno krmiti. Pregovor, da polovica rase (ple-

mena) pride skozi gobec ima še zmiraj svojo veljavo.

Ker pa nobena reja ne more biti srečna, ako je ne spremlja umno krmljenje, zato hočemo najprej, sicer precej teoretično, če ne gre drugače — pojasniti zahteve, katere stavi živalsko telo na krmo. V ta namen moramo pred vsem vedeti, iz česa da obstoji živalsko telo.

Vse snovi, ki jih najdemo v živalskem telesu, smo morali preskrbeti mi sami, ker iz ničesar tudi žival ne zna narediti ničesa, saj žival ni nič drugega kot umetalen stroj ali če hočete tovarna, in sicer zelo umetno urejena, s pomočjo katere spreminjamo surovino kot seno, deteljo, krompir i. t. d. v finejšo blago na pr. meso, kožo, mleko, roževino itd. Glavni material, iz katerega obstoji živalsko telo so: beljakovina, maščoba, rudninske soli in voda. Rudninske soli in voda pri krmljenju večinoma ne pridejo v poštev. Poleg tega pa je treba, ako hočemo, da gre umetna fabrika živalskega telesa lepo naprej, tudi drva ali premoga (v podobi govorim), ki v zvezi s kislecom daje potrebno telesno gorkoto živali. Temu smotru so v prvi vrsti odmenjeni ogljenčevi vodani, mej katere spada škrob v krompirju, žitu, sladkor v pesi itd. Na ta material se moramo tedaj ozirati pri krmljenju.

Preje sem omenil kot glavno snov, katere potrebuje živalsko telo „beljakovino“; ta se nahaja v naravi v raznih oblikah, v jajcu kot beljak ali albumin, v žitu kot lep ali aleuron, v mleku kot sirnina ali kazein, v stročnicah n. pr. bobu, grahu, fižolu kot legumin; a povsodi je beljakovina ena in ista snov, ki tvori beljakovino v živalskem telesu, ki ji v navadnem življenju pravimo „meso“.

Iz tolšče v krmi nastane maščoba v živali in med solmi imajo fosforno kisle snovi (Barthelnovo poklajno apno je to) posebno važno nalogo vstvariti močne kosti. Oglji-

kovi vodani imajo v prvi vrsti namen, da zgore v telesu in mu dajo potrebne toplote, kar jih je pa odveč, debelijo tolščobno plast.

Snovi, katerih potrebuje žival, se nahajajo sicer v svaki krmi, toda ne v pravem razmerju. Računa se, da mora priti v pravilni krmi na 1 kg prebavljivih beljakovin 4—8 kg prebavnih brezdušičnatih spojin ali z drugimi besedami: „razmerje prebavljivih beljakovin do vsote prebavljive tolšče in drugih prebavljivih brezdušičnatih snovij, kot so škrob, sladkor i. t. d. ima biti tako kot števila 1 proti 4 do 1 proti 8 (1 : 4 — 1 : 8). V teh mejah se suče redilno razmerje, ki je odvisno od namena, ki ga imamo z rejo živine. Pri tem je pomniti, da prebavljiv del tolšče v krmi vselej množimo z $2^{1/2}$, zato ker daje en del tolšče živali $2^{1/2}$ krat več toplote nego en del ogljenčevih vodanov, n. pr. škroba. Pravilno razmerje za krmo imamo na pr. v zgodaj pokošnem, srečno spravljenem travniškem senu, namreč izraženo v številkah 1 : 5; pri sveži nemški detelji 1 : 2, sveže turščevje 1 : 6, sveža domača detelja 1 : 3, ovsena slama 1 : 11, ječmena 1 : 10, če je preraščena z deteljo pa 1 : 5 — 6, pšenična 1 : 13, ržena slama 1 : 12, krompir 1 : 10 — 11, pesa 1 : 8 — 9, repa 1 : 6, korenje 1 : 5, lanene tropine 1 : 1 — 2.

Ako tedaj mešamo seno s slamo, repo, peso in dr., tedaj je redilno razmerje preširoko in krma se slabo izkorišča. Ravno tako bi se nam delala škoda, ako bi polagali živini več beljakovin, kot jih žival v primeri s pokladanimi ogljenčevimi vodani potrebuje, zakaj vsaka snov, ki je v razmerju z drugimi preveč, gre neprebavljena skozi žival v gnoj. Zgled, kakšno redilno razmerje da mora imeti krma pri posameznih živalih:

molzne krave . . . 1 : 3 — 4
voli po zimi v hlevu 1 : $7^{1/2}$
voli po leti pri delu 1 : $5^{1/2}$
voli pri težkem delu 1 : $4^{1/2}$,

mlada govedina stara

3—6 mesecev 1 : $3^{1/2}$
6—12 „ 1 : $4^{1/2}$
13—18 „ 1 : $5^{1/2}$
18—24 „ 1 : $5^{1/2}$,
konji v delu . . . 1 : $4^{1/2}$
prasci odrasli za pleme 1 : 7
„ za pit. v začetku 1 : $4^{1/2}$
„ pozneje . . . 1 : 5 — 6
mladiči 2—3 mes. stari 1 : $3^{1/2}$
„ 3—12 „ „ 1 : $4^{1/2}$.

Ker je nepravilna sestava redilnih snovij v krmi velika potrata, ki živalim škoduje pa tudi našim denarnim mošnjicam, zato je dolžan vsak gospodar samemu sebi, da se orijentuje in skuša izpoznati se, kako so sestavljena posamezna krmila. Tabele v ta namen je sestavil odlični nemški kemik in fiziolog dr. Emil Wolf. Seveda ne smemo rabiti takih tabel kar mehanično, ampak treba je ob enem tudi skrbno opazovati vspehe krmljenja, da moremo mešanje krme še po potrebi popraviti. Po pravici pravi pregovor: Gospodarjevo oko opita živino.

Preobilnega pokladanja beljakovin se po navadi ni treba bati (razven spomladi, ko se prične z zeleno krmo), kajti navadna krma jih ima večji del premalo in če beljakovine kupujemo, so predrage, da bi jih trahnali. Zato pa napravijo gospodarji toliko več škroba in drugih ogljenčevih vodanov.

Kot eno glavnih pravil mora veljati: raje rediti menj živine, pa to toliko bolje, nego imeti veliko glav v hlevu, pa stradati jih; obilna krma da veliko živalskih produktov, obilno gnoja, dovolj denarja in odebeli zrahljani mošnjček kmetovalcev.

Toda motil bi se tudi, kdor bi mislil: čim več krme dam živini, toliko večji bo dobiček zmiraj naprej. Vsaka reč ima svoje meje, tako tudi zmožnost živine oziroma krme. Preko neke meje krma nič več ne zaleže in je tudi žival več ne prenese. Po skušnjah vemo, da potrebuje žival na vsakih 1000 kg žive teže poprečno 25 kg suhe snovi

na dan, da se popolnoma nasiti. Suhe snovi, kaj so to? Ako vzameš v roko jabolko in ga prigrizneš, čutiš da ima jabolko največ vode v sebi. Če bi jabolko tako dolgo sušil v peči, da pri še tolikšnem nadaljnjem sušenju nič več ne izgubi na teži, tedaj imaš jabolkovno suho snov. Na ta način so našli, da ima zelena trava suhe snovi samo 25⁰/₀ (³/₄ teže pa je voda v zeleni travi), suha mrva 86⁰/₀, krompir 25⁰/₀, pesa le 12⁰/₀, repa celo samo 8¹/₂⁰/₀, korenje pa 14⁰/₀.

Zato pri gospodarskih računih upoštevamo samo suho snov, ne pa težo surove krme, ker imajo posamezna krmila preveč različne množine vode v sebi. Ako pokladamo živini premalo suhih snovij, tedaj je obseg krme premajhen, živalska prebavila se premalo razdražijo in zato izločijo premalo prebavilnih sokov, vsled česar gre zmleta krma prehitro skozi črevesje v gnoj, tako n. pr. če bi krmili samo zdrobljeno žito. Nasprotno pa, ako bi pokladali samo slamo, bi je morali dati v nasičenje toliko, da bi je živali ne mogle prebaviti.

Toda bodi dovolj teorije, ki je zelo težko umljiva gospodarju, ki ni študiral vsaj prvekov kmetijske znanosti in naše ljudske šole so žali bog tako zasnovane, da se ozirajo na vse druge stanove popreje, le na temeljni stan države, na poljedelstvo ne.

V zadnjem delu hočemo se baviti s praktičnim delom krmljenja, kjer boste bolje doma.

Gozdarstvo.

Pogozdovanje malovrednih zemljišč.

Veliko se nahaja zemljišč bodisi v gozdu bodisi blizu njega, kakor tudi mnogo njiv, ki niso pripravne za poljedelstvo in ne za travnike in ki vsled tega donasajo le majhno korist; take ploskve je najbolje izpremeniti v gozd. Ker je pri hrastu treba silno dolgo čakati, predno dobiš iz novih

nasadov kaj lesa, zato je bolje pogozdovati zemljišča z iglatim drevjem, posebno s smreko. Tudi iz gozdarskega stališča se smreka bolje priporoča. To je drevo za gorovje, ki s svojimi plitvo a daleč na okrog segajočimi koreninami najbolje izkoristi plitvo prst, ako ima ta le dovolj vlage in moči.

Najpripravnější čas za nasajanje smreke je spomladi meseca sušca in malega travna ali pa jesen, vinotok in listopad. Najpreje je treba pripraviti zemljo za nasad. Kar je starega drevja, se poseka in odstrani. Ako je svet poraščen z gostejšimi ali redkejšimi listnatimi poganjki iz debela, tedaj pustimo rasti te poganjke do osmega leta. Na to pa pregozdimo to drevje tako, da odstranimo pri vsakem štoru najšibkejšo poganjke, boljše pa pustimo rasti naprej.

V varstvu teh poganjkov ali če jih ni, na goli ploskvi posadimo 4—5letne, krepke smrekove sadike. Najpreje napravimo luknje po 25 kub. centimetrov velike. V te posadimo smrečice, (ako je svet zelo močviren sadimo kar vrhu zemlje) jih zakrijemo z izkopano ali pa s kako boljšo pripeljano zemljo; paziti moramo, da pridejo v zemljo samo korenine in nič debela z vejicami.

Zveza, v kakoršni sadimo, ima bistven vpliv na stroške. Za 1 ha je potreba:

Pri 1·0 metru kvadratne zveze 10.000 sadik, pri 1·2 metru kvadratne zveze 7000 sadik, pri 1·3 metru kvadratne zveze 6000 sadik, pri 1·5 metru kvadratne zveze 4500 sadik, pri 2 metru kvadratne zveze 2500 sadik.

Nasad je tedaj pri 1 metru kvadratne zveze štirikrat dražji nego pri zvezi 2 metrov v kvadrat. Zato tudi ni treba saditi tako na gosto, tudi če bi radi dobili veliko prekelj (natičev) za vinograde ali fižol, zadostuje popolnoma zveza 1·2 ali 1·3 m².

Sadike je najbolje vzgojiti si sam, ker pri tem pridejo najbolj

sveže v zemljo in se pri prevažanju nič ne poškodujejo. V ta namen si poiščemo kosec sveta s krepko svežo, ne preveč plitvo pa tudi ne plevelno prstjo, kolikor moč v ravnini, če moč blizo ali še bolje pod kakim studentem, da moremo ob veliki suši gredice tudi namakati.

Ograje po navadi ni potreba in tudi ne globokega prekopavanja ali izkopavanja štorov iz zemlje ne. Zemlja se prekoplje za eno lopato globoko, se poravna in kepe razdrobijo. Cela ploskev se razdeli v gredice 1·2 m široke, steze med njimi so 25 cm široke. Na to se vseje smrekovo seme, 1 kg na 1 ar v brazde 5 cm široke, ki so po 15 cm narazen in sicer iz steklenice, ki ima prevrtan zamašek, seme se pokrije s prstjo samo par milimetrov na debelo. Da posejane brazde obdrže vlago, se pokrijejo na lahko z mahom, ki se spet odstrani, kadar seme vzkali. Mlade sadike ostanejo 2 leti v sejališču. Od dobrega semena dobimo na ar 10.000 smrekovih sadik. Te presadimo v kvadratni zvezi 10 cm na gredice, to se pravi, jih presolamo. Pleti se sme posebno jeseni le zelo malo, ker se s tem zrahlja veliko smrečic, ki potem pozebejo, pa tudi zato naj se pusti jeseni plevel, ker držijo plevelne korenine prst skupaj, da je mraz ne privzdiguje in tako ne uničuje smrečic.

Detal Zvonko.

Splošno.

Prvine, ki jih potrebuje rastlina za življenje.

(Konec)

Poskušnje so nadaljevali še za druge prvine (kislec, ogljenec, vodenec) na ta način, da rastline niso mogle dobiti vase najpreje ene in potem zaporedoma drugih imenovanih prvin in v vseh slučajih se je pokazalo, da so rastline ali skoro takoj poginile, ali pa so rasle z veliko težavo, da poginejo kmalo pomanjkanja.

Iz teh poskusenj lahko izvajamo dvojce:

1. da potrebujejo rastline, ako naj rastejo pravilno in dozoriyo svoj sad: ogljenca, kisleca, vodenca, dušeca, fosforja, kalija, apnenca, žvepla, magnezije in železa;

2. da mora poljedelec, ako mu je na mari lastna korist, skrbeti, da najdejo rastline v zraku to, kar morajo vsrkavati iz njega, v zemlji pa, kar jemlje iz prsti.

Kot smo v kratkih vrsticah namignili, je bila hrana naših rastlin predmet proučevanja, potrpežljivosti in brezštevlnih žrtev in le hvaležni moramo biti onim, ki so pripomogli k rešitvi te uganke, k rešitvi, ki daje kmetovalcem sploh možnost, da more ustrezati potrebam svojih rastlin. Zato imejmo v časti imena kot Bertelot, Deheren, Nobe, Volf, Lavoazijé, Businjol, Helrigel, Libig, pa tudi prvega in doslej tudi zadnjega slovenskega kmetijskega kemika Vrtovca*) nikari ne pozabimo. Kmet pa naj se uči in razmišlja, kako bi iz njihovih del dosegal zase kar največ koristi.

O zavijanju in pošiljanju sadja.

K pošiljanju sadja rabi naj se le tako močna posoda, katera more vzdržati določeno težo sadja. V ta namen se dotična posoda nalašč nareja. Kot izrabljena posoda so v ta namen najbolj pripravi sodi, v katerih se dobiva cement, ker so lahki in ob enem močni, pa tudi niso za rabo, da bi kake tekočine v njih shranili. Če takih ni pri roki, treba je napraviti močan kovčeg iz desk, ali za manjše množine pa nalašč zato spletene jerbase.

Predno se sadje nalaga, treba dno in ob straneh posodo dobro postlati s suho in mehko robo, kakor s senom, žaganjem, pri finem in rahlem sadju celo z bombažem. Tudi je treba še vsak posamezen sad posebej zaviti v pivni papir, kar pri trdolupinastem ravno ni sila. Sedaj se lahko nalaga sadje v vrsto, da je dno pokrito. Nato

se vzame zopet nastilja, se z njim dobro pokrije sadje in nalaga se nanjo druga vrsta sadja. To se ponavlja dokler posoda ni polna, med tem pa je dobro posodo večkrat potresti, da se sadje bolje uleže. Navrh se dene še zopet debela plast nastilja, tako da se mora pokrov z silo pribiti. Tako okovano sadje more se poslati v daljne kraje, brez da bi se pokvarilo na potu. Razume se, da se mora izbrati le zrelo in zdravo sadje, obtočeno ali količkaj nagnjilo sadje, se mora odstraniti.

Kis, kako ga narejati?

Navada je menda sedaj že najbolj razširjena, da se na kmetih napravi kis iz sadnih tropin. Kadar se je most že iztisnil, se tropine na drobno sesekajo v nalašč za to pripravljeno kad ali posodo in namočijo z vodo.

Mnogokrat pa se toži, da se kis noče narejati, da po mesece namočeno nema prav nič kisline v sebi. To napako naj v kratkem razjasnim. Da se kislina ni napravila, ni nobene druge krivde, nego ta, da je posoda stala na hladnem prostoru in da se je namakala z mrzlo vodo. Pomniti namreč je, da se kislina širi le na gorkem, česar se lahko prepričaš, ako deneš steklenico naravnega vina ali mošta blizo gorke peči. Čez par dnij se bode to že kisalo. Treba nam je toraj skrbeti, ako hočemo napraviti dosti okusnega kisa, da tropine takoj po sprešanju v pripravljeno posodo na drobno stolčemo, pa vselej le z gorko, nikakor pa ne z vrelo vodo nalijemo. Ob enem, ako je le mogoče, postavimo prej posodo na primeren kraj, če ni v kleti ali kje prostora, pa na planem bolj solnčnem mestu, da je tudi ob lepem vremenu nekaj gorkote. Kadar pa začne vreme hladno postajati, da se je bati mraza, treba skrbeti, da se kis enako moštu izpreša in dene v snažno posodo v gorko klet. Ako imamo v čednej posodi še starega

kisa, velja mu tudi doliti, ako pa ta ni precej vreden, je narbolje ga deti v znovič osnaženo posodo, kjer se ne bode pokvaril.

Čas žetve.

Pri nas smo vajeni, da žanjemo pšenico v juliju.

Povsod, kjer se pšenica pride-luje, se pa ne žanje v juliju; — samo le naša država, Nemčija, Švica, Angleška, Rumelija, Bulgarija, južna Rusija, gornja Kanada in srednji del severne Amerike imajo žetev pšenice v juliju. Srednja Rusija, Belgija, Danska, Holandija, severne ameriške države, Spodnja Kanada, Manitoba — žanjejo pšenico avgusta. V severni Rusiji, na Švedskem, Norveškem in Škotskem v septembru in oktobru, v južni Afriki in Argentini novembra, v Avstraliji, Birmi pa v decembru.

V januarju žanjejo pšenico v Čile in Novi Zelandiji, februarja in marca v Indiji in Gornjem Egiptu, aprila v Sp. Egiptu, Kubi, Mehiki in Mali Aziji, majnika na Japonskem, Kitajskem, v srednji Aziji, Alžiru in Maroku in junija na Laškem, Španskem, južnem Francoskem, na Balkanu in v južnih državah severne Amerike.

206 20—18

Zahtevajte

v svoj prid vselej

pristno Kathreinerjevo
Kneippovo sladno kavo

samo v zavojih z varstveno znamko
župnika Kneippa in z imenom
Kathreiner ter se skrbno izogibajte
vseh manj vrednih posnemkov.

*) On je spisal „Kmetijsko kemijo“ prav dobro za njegov čas, a danes je zastarela in žeteti je, da bi se kmalu prikazal drugi Vrtovec.

Pismene ponudbe, katere je kolekovati z kolekom za 1 K, poslati je v zavitku (kuverti) s pripomočjo „ponudba“ **do 24. oktobra 1904 najkasneje do 1/2 10 ure dopoldne** intendanci 3. voja v Gradcu.

Za sklep in izvršitev te kupčije so veljavni pogoji v nalašč zato v Gradcu dne 20. septembra 1904 št. 7270 izdanem usansnem zvezku za nakup vojaških potrebščin, ki se opravi zunaj borze po kupčijski šegi. Ta usansni zvezek je na v pogled v originalu pri vojni intendanci v Gradcu, v prepisu pa pri c. kr. vojaških oskrbovališčih v Gradcu, Mariboru, Celovcu, Ljubljani, Trstu, Gorici in Pulju. Usansne zvezke si lahko vsakdo pogleda ob navadnih uradnih urah pri vsaki navedenih vojaških oskrbovališčih, pri deželnih kmetiskih društvih in okrajnih oblastvih intendantnega okoliša, ter jih tudi dobi pri oskrbovalnicah proti plačilu 8 vinarjev za tiskano polo.

Posebno se povdarja, da je vsak dotičnik od katerega bi se ponudba sprejela, **brezpogojno zavezan blago oddajati, kakor bi se to s ponudnikom dogovorilo**, če pa ponudnik ne dobi za dotično postajo vse, ampak samo en del razpisane množine, se pa oddajni obroki razmerno določijo. — V ponudbi je vselej treba navesti, od kod je ponudeno žito. Ponudbe s pridržkom, da ponudnik vzame otrobe od ponudene množine, se ne smejo staviti, oziroma se ponudbe s takimi pridržki ne upoštevajo. Žito, v katerem bi se nahajali kaki mrčesi, se pod nikakimi pogoji ne sprejme. Pogoj, da bi se željeznična voznina naprej posodila, ni dopušten.

Ni se pa mogoče ozirati na ponudbe, ki jih stavijo ponudniki, da bi se jim prepustil kak erarski prostor za čiščenje za oddajo namenjega žita. Začasno shranjevanje za oddajo pripravljenih in še ne kupljenih pridelkov v erarske prostore, se omejuje le na posebno uvaževanja vredne slučaje če je v skladiščih dosti prostora na razpolago.

Prodajalcem se tedaj, če svoje blago pošljejo „franco“ na oddajno postajo, vozni listi prepuste v reklamacijske namene, povrniti pa je eventualna doplačila na voznini in postranskih pristojbinah vojni upravi, če jih je kaj imela. V sicer enakih razmerah imajo prednost oni ponudniki, ki se zavežejo, da bodo dali izključno, ali po veliki množini deželne pridelke. — Pogoj „skupnega prevzetja“, potem nenavzočnosti zastopnika, za slučaj da oddajalec ni v oddajni postaji navzoč, ni dopustljiv.

To naznanilo je pridejano usansnemu zvezku in je njega obstojni del.

V Gradcu, 25. septembra 1904.

C. in kr. intendantca 3. voja.

Priporočila se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbi zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Poljske miši ugonobijo se popolnoma s preparatom, ki stane na Dunaju z zavitkom vred 1 kg 250 K, 5 kg 10 K, 25 kg 40 K, 100 kg 140 K, proti poštnemu povzetju. Mnogo zahval. Licenca za strup nepotrebna. Dobi se samo pri W. Paris, Wien VII/1. Postfach.

I ali dva mlekarska učenca sprejme večja mlekarska Zadruga.
Pojasnila daje „Zadruga Zveza“.

Sočete dolgo živeti

in se veseliti dobrega zdravja? Da dosežete to, skrbite zato, da ohranite zdrav želodec in redno prebavljanje.

Vsakomur, kdor je želodec s težkimi, prevročimi ali premrzlimi jedili pokvaril ali prehladil, gotovo pomaga

GERMANOV ŽIVLJENJSKI CVET (ESENCA),

katerega z največim uspehom rabi pri pomanjkanju teka, slabosti želodca, napihnenju, gorečici (zgagi), slabosti, glavobolu, omotici, krču, zaprtem telesu, zlati žili. Po preobilih po jedilih, posebno pri mastnih in težko prebavljivih jedilih, ta cvet odstrani tiskanje in bolečine in zbuja tek, s čemur v visoki meri pomaga k ohranjenju telesa. Ker odstranjuje vse sprijene soke iz telesa, očiščuje kri, in ima tudi pred vsemi podobnimi pripomočki to prednost, da je čisto neškodljiv, če se tudi rabi dolga leta, ker je napravljen iz najfinjših, skrbno izbranih zelišč, ter ima prijeten, grenko-aromatičen okus, da ga morejo rabiti tudi občutljive osebe, otroci in žene. Germanov življenski cvet kot pravo ljudsko in domače sredstvo, naj ne manjka v nobeni hiši, ker dostikrat obvaruje pred hudo boleznijo, ko ni zdravniške pomoči blizu. Pri nakupu naj se vedno zahteva Germanov življenski cvet iz lekarne „črni orol“ v Belovaru, ker so še sredstva z enakim imenom, a ne tako dobra. Za znamenje pristnosti mora svaka steklenica, ki je v zelenem zavitku nositi polno ime tvrdke: **Lekarna „pri črnem orlu“ K. Germana v Belovaru** (Hrvaško), kamor je tudi pošiljati vsa poštna naročila. Cena steklenice K 1.40, po pošti vsaj dve steklenici. Za zavoj 40 vin. več, kot poštno povzete, ali se pošlje znesek prej. Naslovi morajo biti pisani razločno in natanko. Pojasnila, prospekti, navod o porabi zastoj.

Germanov življenski cvet moram trpečemu človeštvu najtopleje priporočiti, ker sem se osebno, kakor pri mnogih občaniv katerim sem ga priporočal, mogel prepričati, o izvrstnih uspehih. Edmund Medecotti, župnik v Trojstvu, Hrvaško.
Dve steklenici, kateri ste mi poslali, sta mi zelo dobro storili. Prosim pošljite še 6 steklenic. Peter Gradinac, vp. žup. Gradec.
Naznanjam Vam, da sem od raznih stranij poskusil že mnogo sredstev, ali nobeno ni imelo zaželeni uspeh, kakor Germanov življenski cvet. Andrej Žižek, Sv. Ana na Krembergu.
Pošljite mi zopet osem steklenic Germanovega življenskega cveta, ki ga bom vsem bolehačim na želodec najtopleje priporočala. Jaz že okrevam. Apolonija Haberl v Semirjah, Štajersko.

Kmetovalci rešite svojo živino mehčine in krhkosti kosti,

kar je po mnenji živinozdravnikov neizogibno, ker ima letos krma premalo rudninskih snovij s tem, da ji redno privedate

Barthel-novo klajno apno.

Nekaj dek vsaki dan v preprečenju koristi več, kot ravno toliko kil, če se je bolezen že pojavila. Potrebuje se za pol leta za eno kravo 6—7 kg, za 1 svinjo 3—4 kg. Poduk o klajnem apnu in o boleznih zastoj.

Stroški mali!

Korist tisočkratna!

Svari se pred posnemanji pod imenom redilno apno, klajna koščena moka itd. Zahtevajte povsod izrecno samo-le kot najstarejše, najpriznanejše in najboljše

Barthel-novo klajno apno.

Dobi se pri

12—1

„Gospodarski zvezi“ v Ljubljani.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

210 24-18

Amerikanski motor na bencin

najsposobnejši motor za kmetijo in rokodelce, ker je jednostaven in zanesljiv ter malo stane, kar se pri nobenem drugem motorju ne doseže.

Več motorjev od nas že tekó pri poljedelcih, koji so nam za iste prav hvaležni, ker z njim mlati, rezanco reže, drva žaga in sploh opravi vsako delo za majhen denar.

Najboljše poljedelske stroje, kakor:

mlatilnice, slamoreznice, gepeljne, čistilnice, mline in preše za sadje in grozdje itd.

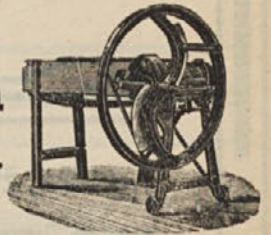
Železo, traverze, železniške šine, cement, štorje za strop in vso potrebščino za stavbe, okov in orodje ter pozlačene nagrobne križe se dobé najceneje pri

224 x—5

Karol Kavšeka nasled.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in zaloga poljedelj. strojev
Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

Nad 360.000 v rabi!

Nad 600 prvih odlikovanj!

218 12—10

Delniška družba Alfa-Separator

Zaloga za južne dežele:

== v Gradcu, Annenstrasse 26. ==

Prosim berite!

Prosim berite!

Radovoljno Vam potrdim, da so od Vaše cenjene tvrdke za našo mlekarno postavljeni stroji, in mlekarske oprave sploh najboljše kakovosti in nas v vsaki svrhi popolnoma zadovoljujejo. Z opravičenim ponosom se zato lahko sklicujete na tukajšno mlekarsko opravo, katera se gotovo lahko prišteva k najmodernejšim delovršbam.

Spoštovanjem

Deželna mlekarina in šola za sirarstvo

v Kromerizu, Moravsko.

Kromeriz, dne 20. maja 1903.

Anton Liska, l. r. ravnatelj.

Popolne oprave za mlekarne na roko

in na silo: Aparate in posode.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, Gradišče št. 1

(uhod: Kongresni trg št. 16)

preskrbuje za svoje člane

nakup vseh gospodarskih potrebščin, posebno pa umetnih gnojil: Tomaževe žindre, kalijeve soli, solitra, superfosfatov itd., modre galice, žvepla, krme, koruzne moke, otrobov itd., semen, živine, strojev, orodja itd.;

nakup vseh gospodinjskih potrebščin;

prodajo vsakovrstnih kmetijskih pridelkov in izdelkov.

➡ Zaloge Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg. naprej. ➡

Pomoč pri pomanjkanju krme! Stroji za pripravo krme!

Stroji za rezanico na patent. valjčkih z mazljivimi tečaji lahko za goniti, kar prihrani 40% moči.

Reznica za repo in krompir,

Mlini za drobljenje in mečkanje,

Parnica za živinsko klajo,

Prenesljive štedilne peči s kotlom z emajliranimi ali neemajliranimi vložnimi kotli, stoječe ali za prevožno, za kuhanje in parjenje živinske klaje, krompirja za različno poljedelsko in domačo porabo itd., potem

Stroj za kuruzo roškati,

Mlini za čiščenje žita,

Čistilni stroji trijerji

Stiskalnice za seno in slamo,

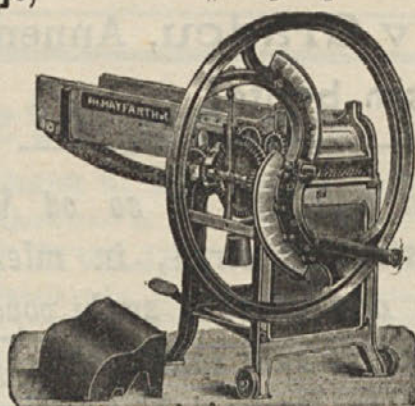
Stroji za mlatiti, viteli, jekleni plugi, valjarji in brane.

Najboljši stroji za sejati „AGRICOLA“

(zistem s premakljivim kolesom) jako priročni, brez spremenjalnih koles za vsako seme, za v goro in dolino.

Samotvorne patentovane brizgalnice za pokončavanje grenkulje, na drevju in hmelju, škodljivcev, peronospor itd.

Vse te stroje izdeluje po naj-novejši odlikovani napravi

Ph. Mayfarth & Comp.

tovarne za poljedelske stroje, livarne železa in fužine na par

DUNAJ, II./1. Taborstrasse št. 71.

17 24-3

Obširni katalogi brezplačno. — Zastopniki in prodajalci se iščejo.